



Sbírka soudních rozhodnutí

ROZSUDEK SOUDNÍHO DVORA (velkého senátu)

14. listopadu 2013 *

„Azyl — Listina základních práv Evropské unie — Článek 4 — Nařízení (ES) č. 343/2003 — Článek 3 odst. 1 a 2 — Určení členského státu příslušného k posuzování žádosti o azyl podané státním příslušníkem třetí země v některém z členských států — Články 6 až 12 — Kritéria k určení příslušného členského státu — Článek 13 — Podpůrné ustanovení“

Ve věci C-4/11,

jejímž předmětem je žádost o rozhodnutí o předběžné otázce na základě článku 267 SFEU, podaná rozhodnutím Hessischer Verwaltungsgerichtshof (Německo) ze dne 22. prosince 2010, došlým Soudnímu dvoru dne 5. ledna 2011, v řízení

Bundesrepublik Deutschland

proti

Kavehu Puidovi,

SOUDNÍ DVŮR (velký senát),

ve složení V. Skouris, předseda, K. Lenaerts, místopředseda, R. Silva de Lapuerta, M. Ilešič, L. Bay Larsen (zpravodaj) a M. Safjan, předsedové senátů, J. Malenovský, E. Levits, A. Ó Caoimh, J.-C. Bonichot, D. Šváby, M. Berger a A. Prechal, soudci,

generální advokát: N. Jääskinen,

vedoucí soudní kanceláře: K. Malacek, rada,

s přihlédnutím k písemné části řízení a po jednání konaném dne 22. ledna 2013,

s ohledem na vyjádření předložená:

- za německou vládu N. Graf Vitzthumem, jako zmocněncem,
- za K. Puida U. Schlung-Muntau, Rechtsanwältin,
- za belgickou vládu T. Maternem, jako zmocněncem,
- za Irsko D. O'Haganem, jako zmocněncem, ve spolupráci s D. Conlan Smythem, barrister,
- za řeckou vládu A. Samoni-Rantou, M. Michelogiannaki, T. Papadopoulou, F. Dedousi a G. Papagianni, jako zmocněnkyněmi,

* Jednací jazyk: němčina.

- za francouzskou vládu G. de Berguesem a B. Beaupère-Manokha, jako zmocněnci,
- za italskou vládu G. Palmieri, jako zmocněnkyní, ve spolupráci s L. D'Asciou, avvocato dello Stato,
- za polskou vládu M. Szpunarem, jako zmocněncem,
- za vládu Spojeného království C. Murrell, jako zmocněnkyní,
- za švýcarskou vládu O. Kjelsenem, jako zmocněncem,
- za Evropskou komisi M. Condou-Durande a W. Bogensbergerem, jako zmocněnci,

po vyslechnutí stanoviska generálního advokáta na jednání konaném dne 18. dubna 2013,

vydává tento

Rozsudek

- 1 Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce se týká výkladu čl. 3 odst. 2 nařízení Rady (ES) č. 343/2003 ze dne 18. února 2003, kterým se stanoví kritéria a postupy pro určení členského státu příslušného k posuzování žádosti o azyl podané státním příslušníkem třetí země v některém z členských států (Úř. věst. L 50, s. 1, dále jen „nařízení“).
- 2 Tato žádost byla předložena v rámci sporu mezi Bundesrepublik Deutschland, zastoupenou Bundesamt für Migration und Flüchtlinge (Spolkový úřad pro migraci a uprchlíky, dále jen „Bundesamt“), a K. Puidem, iránským státním příslušníkem, ve věci rozhodnutí Bundesamt, které shledalo žádost K. Puida o azyl nepřipustnou a nařídilo přemístění dotyčného do Řecka.

Právní rámec

- 3 Článek 3 odst. 1 a 2 nařízení uvádí:

„1. Členské státy posuzují každou žádost o azyl podanou příslušníkem třetí země na hranici nebo na jejich území kterémukoli z nich. Žádost posuzuje jediný členský stát, který je příslušný podle kritérií stanovených v kapitole III.

2. Odchylně od odstavce 1 může každý členský stát posoudit žádost o azyl, kterou podal státní příslušník třetí země, i když podle kritérií stanovených tímto nařízením není příslušný. V tom případě se tento členský stát stává příslušným členským státem ve smyslu tohoto nařízení a přebírá povinnosti spojené s touto příslušností. [...]“

- 4 Článek 5 odst. 1 nařízení zní takto:

„Kritéria k určení příslušného členského státu se uplatňují v pořadí, v jakém jsou uvedena v [kapitole III].“

- 5 Za účelem určení příslušného členského státu ve smyslu čl. 3 odst. 1 nařízení obsahuje kapitola III výčet objektivních a hierarchicky uspořádaných kritérií.
- 6 Článek 6 nařízení označuje členský stát příslušný k posuzování žádosti o azyl, kterou podala nezletilá osoba bez doprovodu.

- 7 Články 7 a 8 nařízení se vztahují na žadatele o azyl, jejichž rodinný příslušník může pobývat jako uprchlík v některém členském státě nebo podal žádost o azyl, o níž dosud nebylo v tomto státě přijato první rozhodnutí ve věci.
- 8 Článek 9 nařízení se týká žadatelů o azyl, kteří jsou držiteli platného povolení k pobytu či víza nebo povolení k pobytu či víza, jejichž platnost skončila.
- 9 Kritérium stanovené v čl. 10 odst. 1 nařízení je následující:
- „Pokud je [...] zjištěno, že žadatel o azyl překročil nedovoleným způsobem pozemní, námořní nebo vzdušnou hranice některého členského státu ze třetí země, je k posouzení žádosti o azyl příslušný tento členský stát. [...]“
- 10 Kritérium obsažené v článku 11 nařízení se může za určitých podmínek uplatnit v případě, kdy žadatel o azyl vstoupil na území členského státu, ve kterém je osvobozen od vízové povinnosti.
- 11 Článek 12 nařízení se vztahuje na žádosti o azyl podané v mezinárodní tranzitní oblasti letiště členského státu.
- 12 Článek 13 nařízení stanoví, že pokud nemůže být na základě pořadí kritérií určen žádný členský stát, je k posouzení žádosti o azyl automaticky příslušný první členský stát, ve kterém byla žádost o azyl podána.

Spor v původním řízení a předběžná otázka

- 13 Kaveh Puid, narozený v roce 1979, přicestoval do Řecka letadlem z Teheránu (Írán) do Atén (Řecko) dne 20. října 2007 s padělanými doklady totožnosti. Po čtyřdenním pobytu v Řecku pokračoval v cestě do Frankfurtu nad Mohanem (Německo), kde podal žádost o azyl.
- 14 K zajištění vrácení dotyčného bylo nařízeno jeho zadržení až do 25. ledna 2008. Následně podal dotyčný k Verwaltungsgericht Frankfurt am Main návrh na vydání předběžného opatření, kterým měla být Bundesrepublik Deutschland zejména uložena povinnost prohlásit se na základě čl. 3 odst. 2 nařízení za příslušnou k posouzení jeho žádosti o azyl. Uvedený soud vydal zákaz přemístit K. Puida do Řecka do 16. ledna 2008.
- 15 Dne 14. prosince 2007 Bundesamt shledal žádost dotyčného a azyl nepřipustnou a nařídil jeho přemístění do Řecka. Domníval se totiž, že členským státem příslušným k posouzení této žádosti je Řecká republika, a neshledal žádný důvod, který by Bundesrepublik Deutschland přiměl k použití čl. 3 odst. 2 nařízení. Dne 23. ledna 2008 byl K. Puid přemístěn do Řecka.
- 16 Kaveh Puid se však mezi tím obrátil dne 25. prosince 2007 na Verwaltungsgericht Frankfurt am Main se žalobou, kterou se domáhal zrušení uvedeného rozhodnutí Bundesamt a nařízení, aby se Bundesrepublik Deutschland prohlásila za příslušnou k posouzení jeho žádosti o azyl.
- 17 Verwaltungsgericht Frankfurt am Main zrušil rozsudkem ze dne 8. července 2009 rozhodnutí Bundesamt a dospěl k závěru, že výkon příkazu k navracení je protiprávní. Toto rozhodnutí se zakládá na skutečnosti, že Bundesrepublik Deutschland byla povinna využít práva převzít odpovědnost za posouzení žádosti přiznaného čl. 3 odst. 2 nařízení, zejména s ohledem na podmínky přijímání žadatelů o azyl a vyřizování žádostí o azyl v Řecku.
- 18 Bundesrepublik Deutschland, zastoupená Bundesamt, se proti tomuto rozsudku odvolala k Hessischer Verwaltungsgerichtshof.

- 19 Za těchto okolností přerušil Hessischer Verwaltungsgerichtshof řízení rozhodnutím ze dne 22. prosince 2010 a položil Soudnímu dvoru čtyři předběžné otázky, které se týkají určení působnosti čl. 3 odst. 2 nařízení v případě, kdy situace panující v členském státu, který je na základě kritérií stanovených v kapitole III nařízení určen za příslušný k posouzení žádosti o azyl, ohrožuje základní práva dotyčného žadatele o azyl.
- 20 Dne 20. ledna 2011 svolil Bundesamt na základě čl. 3 odst. 2 nařízení k posouzení žádosti o azyl podané K. Puidem. Následně dotyčnému přiznal rozhodnutím ze dne 18. května 2011 postavení uprchlíka.
- 21 Hessischer Verwaltungsgerichtshof je přesto názoru, že se jeho žádost o rozhodnutí o předběžné otázce nestala bezpředmětnou, neboť K. Puid může doložit legitimní zájem na tom, aby byla určena protiprávnost rozhodnutí ze dne 14. prosince 2007, za účelem posouzení žádosti o náhradu škody vzniklé v důsledku jeho zadržení.
- 22 Dopisem ze dne 21. prosince 2011 předala kancelář Soudního dvora předkládajícímu soudu rozsudek ze dne 21. prosince 2011, N. S. a další (C-411/10 a C-493/10, Sb. rozh. s. I-13905), a vyzvala jej, aby jí oznámil, zda ve světle tohoto rozsudku trvá na své žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce.
- 23 Rozhodnutím ze dne 1. června 2012, došlým Soudnímu dvoru dne 8. června 2012, vzal Hessischer Verwaltungsgerichtshof první tři otázky zpět, neboť měl za to, že byly dostatečně zodpovězeny ve výše uvedeném rozsudku N. S. a další. Předkládající soud má však za to, že za účelem upřesnění dosahu tohoto rozsudku ohledně možnosti žadatele dovolávat se v soudním řízení povinnosti členského státu, v němž se nachází, posoudit jeho žádost o azyl, je i nadále třeba položit následující otázku:

„Vyplývá z povinnosti členského státu využít právo podle čl. 3 odst. 2 první věty nařízení [...] soudně vymahatelný subjektivní nárok žadatele o azyl vůči tomuto členskému státu, aby využil právo převzít odpovědnost za posouzení žádosti?“

K předběžné otázce

- 24 Podstatou otázky předkládajícího soudu je, zda se žadatel o azyl může u vnitrostátního soudu dovolávat povinnosti členského státu, ve kterém podal žádost o azyl, aby stát tuto žádost posoudil na základě čl. 3 odst. 2 nařízení, pokud situace panující v členském státě, který je na základě kritérií stanovených v kapitole III nařízení určen za příslušný k posouzení uvedené žádosti, ohrožuje základní práva uvedeného žadatele.
- 25 Je třeba předeslat, že z rozhodnutí vydaných předkládajícím soudem dne 22. prosince 2010 a 1. června 2012 vyplývá, že uvedená otázka vychází z předpokladu, že v takové situaci, jako je situace v původním řízení, je členský stát, ve kterém žadatel o azyl podal svoji žádost, povinen využít právo převzít odpovědnost za posouzení žádosti, které mu přiznává čl. 3 odst. 2 nařízení.
- 26 Toto ustanovení však nemůže uvedený předpoklad podložit.
- 27 V tomto ohledu je třeba připomenout, že podle čl. 3 odst. 1 nařízení posuzuje žádost o azyl jediný členský stát, který je příslušný podle kritérií stanovených v kapitole III nařízení.
- 28 Článek 3 odst. 2 nařízení však stanoví, že každý členský stát může odchýlně od odstavce 1 uvedeného článku 3 posoudit žádost o azyl, kterou mu podá příslušník třetí země, i když podle kritérií stanovených tímto nařízením není k posouzení příslušný.

- 29 Soudní dvůr v bodě 107 výše uvedeného rozsudku N. S. a další sice připomněl, že za takových okolností, jako jsou okolnosti uvedeného rozsudku, členský stát, který určuje příslušný členský stát, má podle čl. 3 odst. 2 nařízení možnost sám žádost posoudit, avšak neuvedl, že je k tomu povinen.
- 30 Naproti tomu je třeba zdůraznit, že Soudní dvůr rozhodl, že členské státy nemohou přemístit žadatele o azyl do členského státu, který byl na základě kritérií stanovených v kapitole III určen za příslušný stát, nemohou-li nevědět o skutečnosti, že systémové nedostatky azylového řízení a podmínek přijímání žadatelů o azyl v tomto členském státě představují závažné a prokazatelné důvody pro domněnku, že žadatel bude vystaven skutečnému riziku nelidského nebo ponižujícího zacházení ve smyslu článku 4 Listiny základních práv Evropské unie (v tomto smyslu viz výše uvedený rozsudek N. S. a další, body 94 a 106).
- 31 Je na předkládajícím soudu, aby posoudil, zda takovéto systémové nedostatky existovaly v okamžiku výkonu rozhodnutí o přemístění K. Puida do Řecka.
- 32 Pokud jde o otázku, zda je členský stát, který nemůže přemístit žadatele o azyl do členského státu, jenž byl podle nařízení původně určen za příslušný členský stát, povinen přezkoumat žádost sám, je třeba připomenout, že kapitola III nařízení uvádí několik kritérií a podle čl. 5 odst. 1 nařízení se tato kritéria uplatňují v pořadí, v jakém jsou uvedena v této kapitole (výše uvedený rozsudek N. S. a další, bod 95).
- 33 Jak již Soudní dvůr rozhodl, nelze-li přemístit žadatele do jiného členského státu, jenž byl na základě kritérií kapitoly III nařízení původně určen za příslušný členský stát, přísluší členskému státu, který měl toto přemístění provést, aby s výhradou možnosti posoudit žádost sám, uvedené v čl. 3 odst. 2 nařízení, pokračoval v přezkumu kritérií uvedené kapitoly za účelem ověření, zda některé z těchto kritérií umožňuje označit jiný členský stát za příslušný k posouzení žádosti o azyl (výše uvedený rozsudek N. S. a další, body 96 a 107).
- 34 Pokud tomu tak není, je podle článku 13 nařízení k tomuto posouzení příslušný první členský stát, ve kterém byla žádost o azyl podána (v tomto smyslu viz výše uvedený rozsudek N. S. a další, bod 97).
- 35 Je však třeba, aby členský stát, v němž se žadatel o azyl nachází, dbal na to, aby nezhoršoval situaci, kdy jsou porušována základní práva tohoto žadatele, postupem určování příslušného členského státu, který by byl nepřiměřeně dlouhý. V případě potřeby mu přísluší, aby v souladu s podmínkami stanovenými v čl. 3 odst. 2 nařízení posoudil žádost sám (výše uvedený rozsudek N. S. a další, body 98 a 108).
- 36 Vzhledem k výše uvedenému je třeba na položenou otázku odpovědět tak, že nemohou-li členské státy nevědět o skutečnosti, že systémové nedostatky azylového řízení a podmínek přijímání žadatelů o azyl v členském státě, který byl původně na základě kritérií stanovených v kapitole III nařízení určen za příslušný k posouzení žádosti, představují závažné a prokazatelné důvody pro domněnku, že dotýčný žadatel o azyl bude vystaven skutečnému riziku nelidského nebo ponižujícího zacházení ve smyslu článku 4 Listiny základních práv Evropské unie, což musí ověřit předkládající soud, nesmí členský stát, který určuje příslušný členský stát, žadatele o azyl přemístit do členského státu původně určeného za příslušný k posouzení žádosti a je s výhradou využití možnosti, že žádost posoudí sám, povinen pokračovat v přezkumu kritérií stanovených v uvedené kapitole, aby tak určil, zda lze na základě některého z uvedených kritérií, nebo v opačném případě na základě článku 13 téhož nařízení, určit za příslušný některý jiný členský stát.
- 37 Naproti tomu v takovéto situaci skutečnost, že žadatel o azyl nemůže být přemístěn do členského státu, který byl původně určen za příslušný k posouzení žádosti, jako taková neznamená, že členský stát, který určuje příslušný členský stát, je na základě čl. 3 odst. 2 nařízení povinen sám posoudit žádost o azyl.

K nákladům řízení

- 38 Vzhledem k tomu, že řízení má, pokud jde o účastníky původního řízení, povahu incidenčního řízení ve vztahu ke sporu probíhajícímu před předkládajícím soudem, je k rozhodnutí o nákladech řízení příslušný uvedený soud. Výdaje vzniklé předložením jiných vyjádření Soudnímu dvoru než vyjádření uvedených účastníků řízení se nenahrazují.

Z těchto důvodů Soudní dvůr (velký senát) rozhodl takto:

Nemohou-li členské státy nevědět o skutečnosti, že systémové nedostatky azylového řízení a podmínek přijímání žadatelů o azyl v členském státě, který byl původně na základě kritérií stanovených v kapitole III nařízení Rady (ES) č. 343/2003 ze dne 18. února 2003, kterým se stanoví kritéria a postupy pro určení členského státu příslušného k posuzování žádosti o azyl podané státním příslušníkem třetí země v některém z členských států, určen za příslušný k posouzení žádosti, představují závažné a prokazatelné důvody pro domněnku, že dotýčný žadatel o azyl bude vystaven skutečnému riziku nelidského nebo ponižujícího zacházení ve smyslu článku 4 Listiny základních práv Evropské unie, což musí ověřit předkládající soud, nesmí členský stát, který určuje příslušný členský stát, žadatele o azyl přemístit do členského státu původně určeného za příslušný k posouzení žádosti a je s výhradou využití možnosti, že žádost posoudí sám, povinen pokračovat v přezkumu kritérií stanovených v uvedené kapitole, aby tak určil, zda lze na základě některého z uvedených kritérií, nebo v opačném případě na základě článku 13 téhož nařízení, určit za příslušný některý jiný členský stát.

Naproti tomu v takovéto situaci skutečnost, že žadatel o azyl nemůže být přemístěn do členského státu, který byl původně určen za příslušný k posouzení žádosti, jako taková neznamena, že členský stát, který určuje příslušný členský stát, je na základě čl. 3 odst. 2 nařízení č. 343/2003 povinen sám posoudit žádost o azyl.

Podpisy.